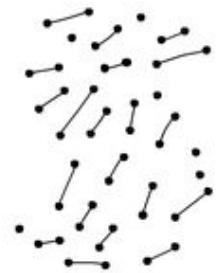

PRŮZKUM PRO STUDII ÚPRAV

NÁMĚSTÍ SVOBODY

SOCIONAUT PRO: MĚSTO Kladno | BRYCHTA ARCHITEKTI
STEINER A MALÍKOVÁ KRAJINÁŘSTÍ ARCHITEKTI

SOCIONAUT

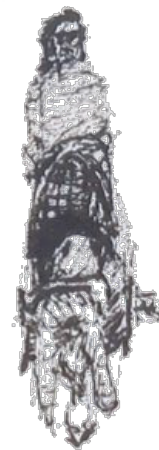
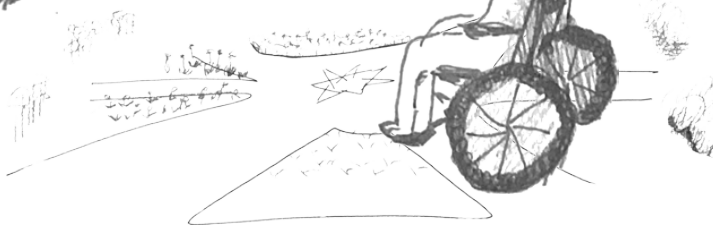
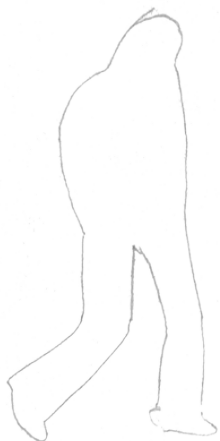
„Náměstí je tu hodně, ale tohle je ,to‘ náměstí.“

3 DNY

70+ ROZHovorŮ

50 MENTÁLNÍCH MAP

UŽIVATELÉ PROSTORU

PEJSKAŘ ŘIDIČ AUTOBUSU STUDENTKA RODIČ REZIDENT ROMKA HENDIKEPOVANÝ
DŮCHODCE TEENAGER HOSTINSKÝ CIZINEC DÍTĚ

Lidé místem procházejí, je to křižovatka, ale taky "srdce", tepající. Úřad, spořitelna, lékárna, poliklinika, zajít do cukrárny...uff, svalit se na lavičku, sníst chlebiček. Za chvíli jede autobus. Ty cesty mají svůj význam, jsou to zkratky – od spořitelny na poštu, z polikliniky hurá do řeznictví a na zastávku. Lavičky slouží k odpočinku po všem tom honění se a zařizování. Taky je to taková čekárna na autobus. Je tu příjemně, když kvetou ty růže a je tu zeleno. Na Kladno dobrý. Ale celkem rušný. Pořád někdo prochází, hučí tu hlavní silnice, vrčí autobusy. Jenže pořád je to asi nejlepší náměstí v Kladně, lepší v centru nenajdeš. Vlastně vůbec nechápu, co na tom chtějí upravovat, to je plýtvání materiálem a energií, ne? Pro nějaký aktivity nebo relax to tu není, je tu rušno. Mohl by tu být nějaký klidnější koutek, líbila by se mi tu voda, to je vždycky příjemný. Na válení po trávě je tu moc živo, není si kam zalézt. Občas tu blbnou děcka na tý hvězdě, my si tam někdy dáváme srazy a pak pokračujeme jinam, je to prostě taková křižovatka, dopravní i pro pěší. Problém jsou tu akorát lidi.

Předchozí řádky jsou stručným autorským shrnutím tří dnů strávených na náměstí tak, jak na nás na první dojem působilo skrze výpovědi lidí. Můžeme je číst jako esenci místa pro navození atmosféry, nechceme tím však jednotlivá témata zjednodušovat. Místo, kterým jsme se zabývali, rozhodně není jednotvárné.

Během tří dnů jsme na náměstí mluvili se 76 lidmi. Na předchozí stránce jsme se vám je pokusili představit tak, abyste si za strohým výčtem dokázali představit někoho konkrétního a živého.

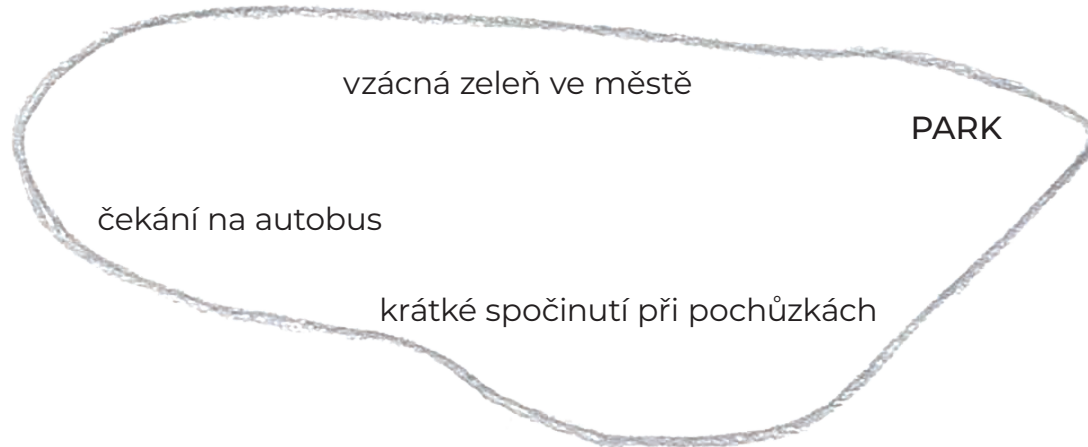
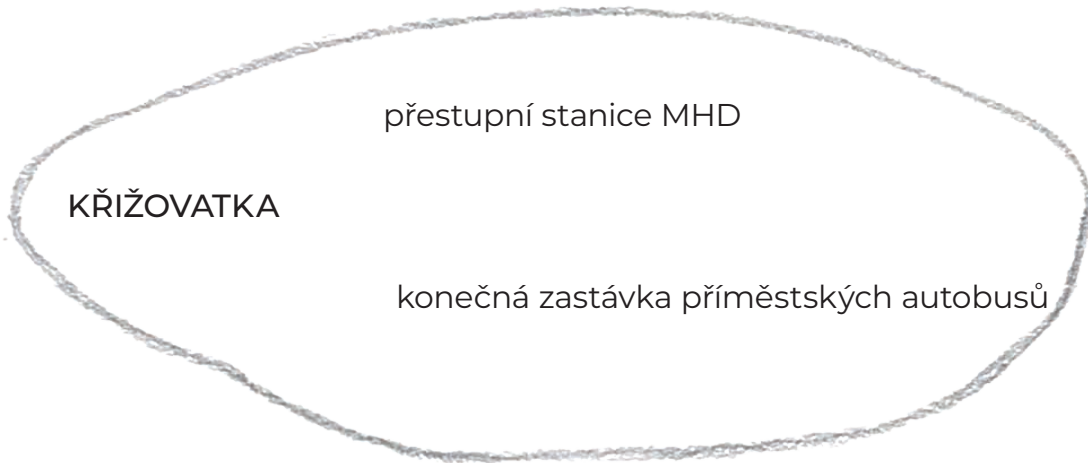
Rozebírat do větších detailů jejich vzdělání, přesný věk, zaměstnání nebo to, jestli jsou s domovem nebo bez domova, nebudeme. Jsme přesvědčení, že prostor jako je tento by měl být inkluzivní, tedy takový, aby se v něm cítili dobře úplně všichni. Různými typy uživatelů náměstí bychom rádi poukázali spíše na jejich rozmanitost a pestrost.

V dalších kapitolách si nejdříve shrneme, jak místní vnímají náměstí dnes. K čemu podle nich slouží, co je pro něj typické, co cenné a co by zasloužilo změnu. Tady je nutné říct, že popisujeme pohled místních. Nikoli váš ani náš, ale to, co se místním líbí a co oni oceňují, co pro ně v kontextu celého Kladna tohle místo znamená a čím je pro ně důležité. Je možné, že se s nimi shodnete, což bude jenom k prospěchu věci.

Pak projdeme jejich představy o budoucím směřování náměstí.
A přidáme pár rad nakonec.

JAK LIDÉ VNÍMAJÍ NÁMĚSTÍ?

”

Vystoupím a jdu jen nakoupit, do spořitelny a na poštu.

Má roli centra – jsou tu úřady, obchody, scházíme se tu.

Není to náměstí západního stříhu. Na piknik to není, je tu ta hlavní silnice, ale je to pozitivní ostrůvek.

Přítomnost klíčových institucí a služeb společně s dopravním uzlem fakticky determinuje účel, který náměstí má. Zařizování, pochůzky, nákup, frekventovaná přestupní stanice.

Lidé vystupují z autobusu, rozchází se různými směry, přestupují na jiný autobus, dají si sraz a pak jdou dál, prochází skrz. Toky lidí se křižují v koridorech vymezených cest ve všech směrech podle toho, kam a odkud mají zrovna namířeno.

Kromě toho je tu park. Možnost posezení, z části využívané pro krátké spočinutí při cestě odněkud někam nebo při čekání na bus. Část náměstí, která je nejbližší k hlavní silnici Čs. Armády, lidé označují jako „prodlouženou autobusovou zastávku“ nebo „čekárnu na autobus“.

Pokud jste rezident, tohle náměstí častěji využíváte k volnočasovým aktivitám – procházce se psem nebo posezením na lavičce se známým. Pokud jste z jiné části Kladna, příliš se tu nezdržujete, jste tu účelově, náměstí rychle projdete a pokračujete dál.

Zeleň je tady maximálně důležitá, především v kontextu celého Kladna. Je to „pozitivní ostrůvek“ v tomto ohledu výjimečný, v centru nic podobného nenajdete.

CO JE PRO NÁMĚSTÍ TYPICKÉ?

SOUHRN PRVKŮ Z MENTÁLNÍCH MAP

Mentální mapy jsou pro nás nepostradatelné. Je to trochu hra s fixami a papíry, hodně bourají ledy mezi námi a respondentem a pomáhají nám podívat se na místo jeho očima.

Nejdříve nastartují člověka k přemýšlení o prostoru, pak díky nim získáváme pojem o tom, co je pro něj v daném prostoru důležité a významné a co naopak jako by neexistovalo.

V posledním kroku respondent do své mapky kreslí, co se mu v místě líbí a co vnímá jako problematické. Když je potřeba, zakreslují se i přibližné trasy pohybu.

Zde je souhrn typických prvků, které lidé do mentálních map na náměstí Svobody zaznamenávali:

HVĚZDA

KŘÍŽENÍ CEST

PERGOLY/RŮŽE

LAVIČKY

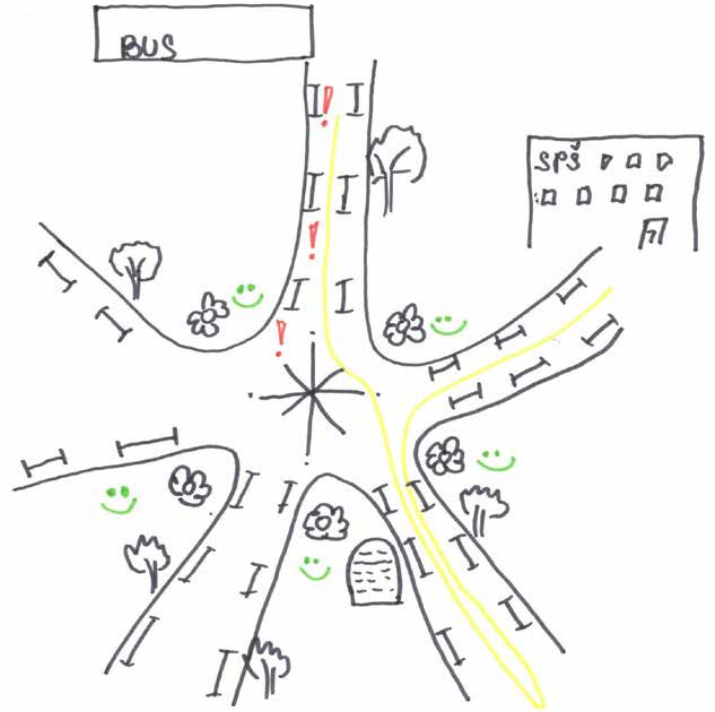
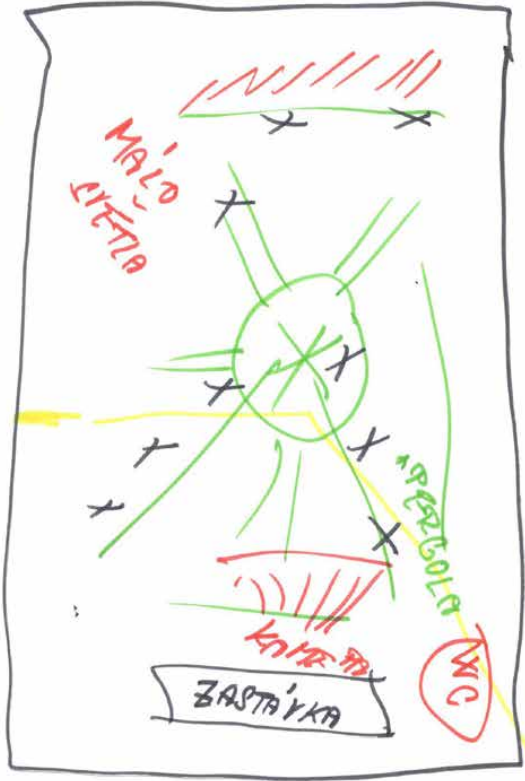
ZELEŇ/ZÁHONY

ZASTÁVKA „LOŤ“

POMNÍK

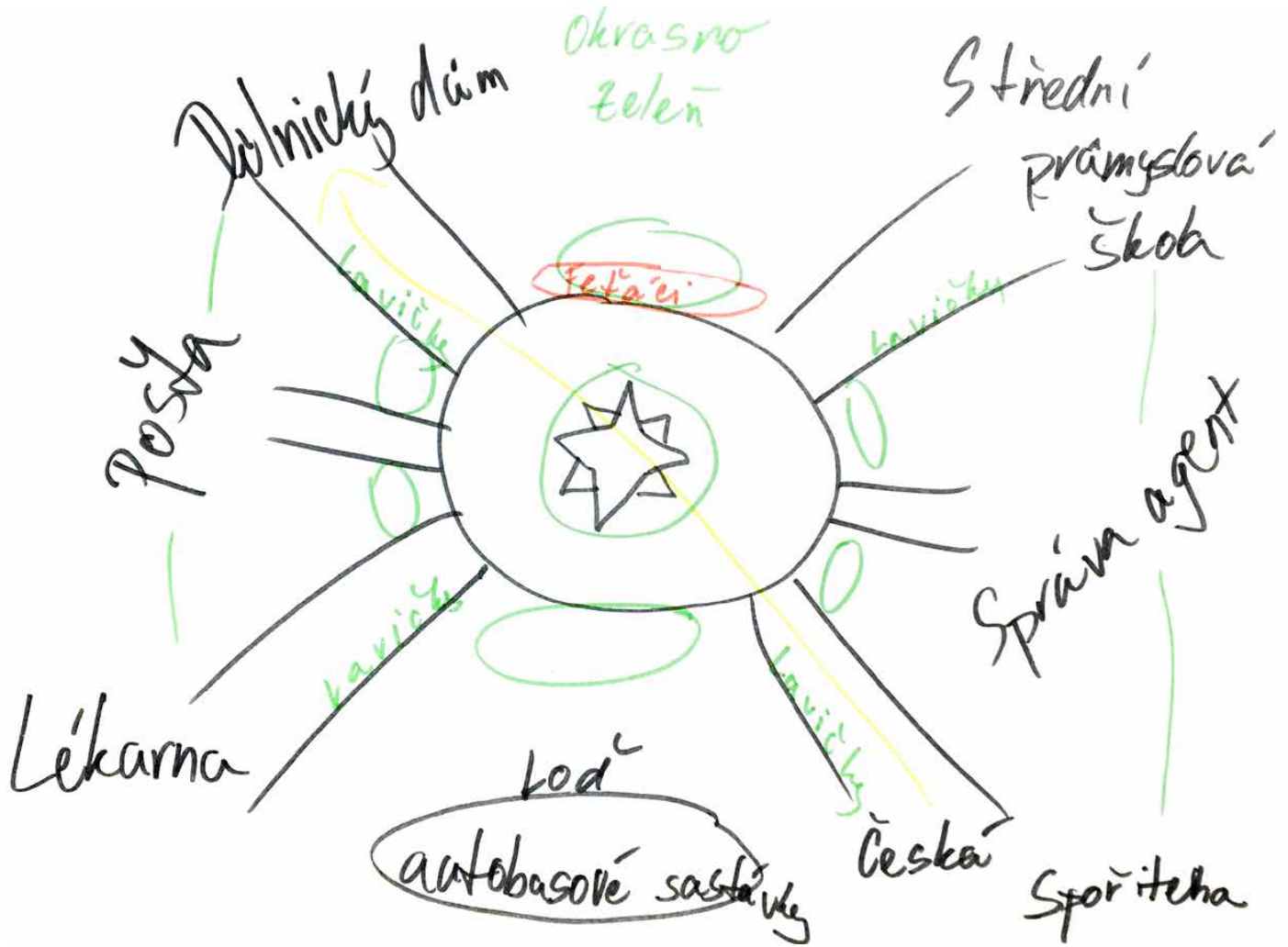
VEŘEJNÉ WC

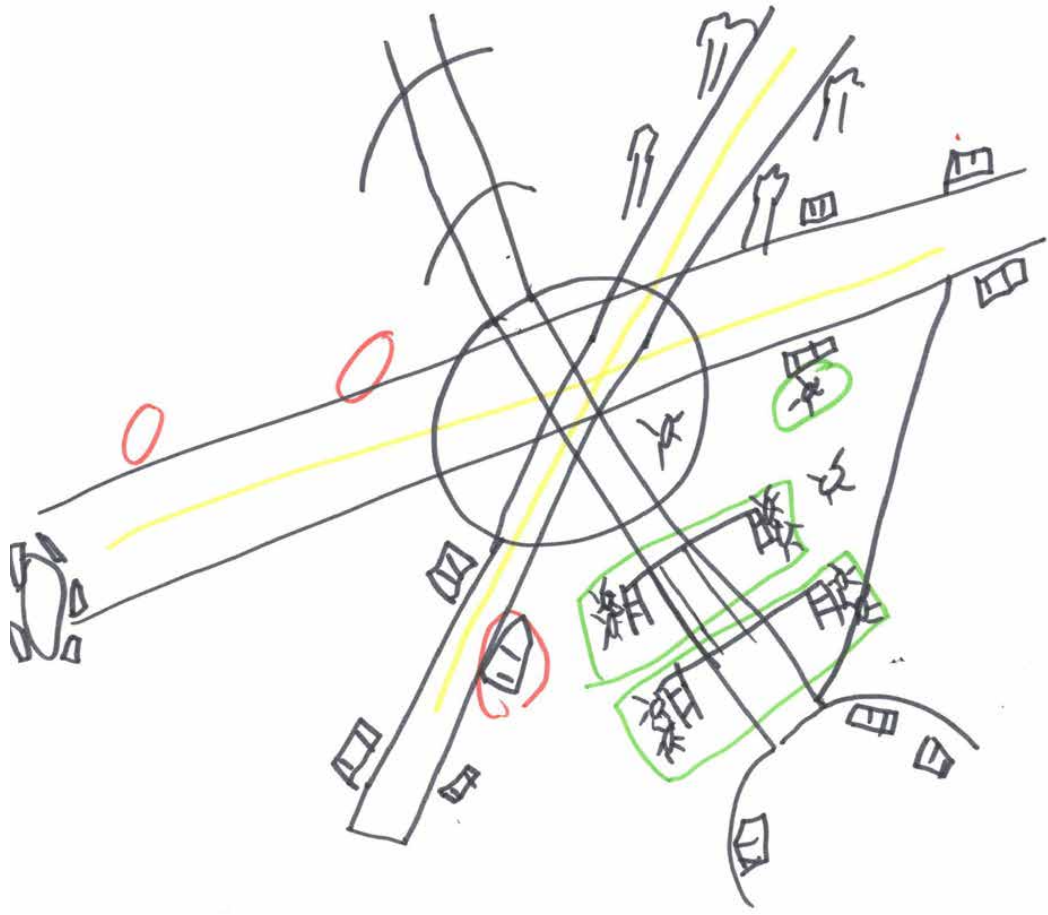
KAMERA

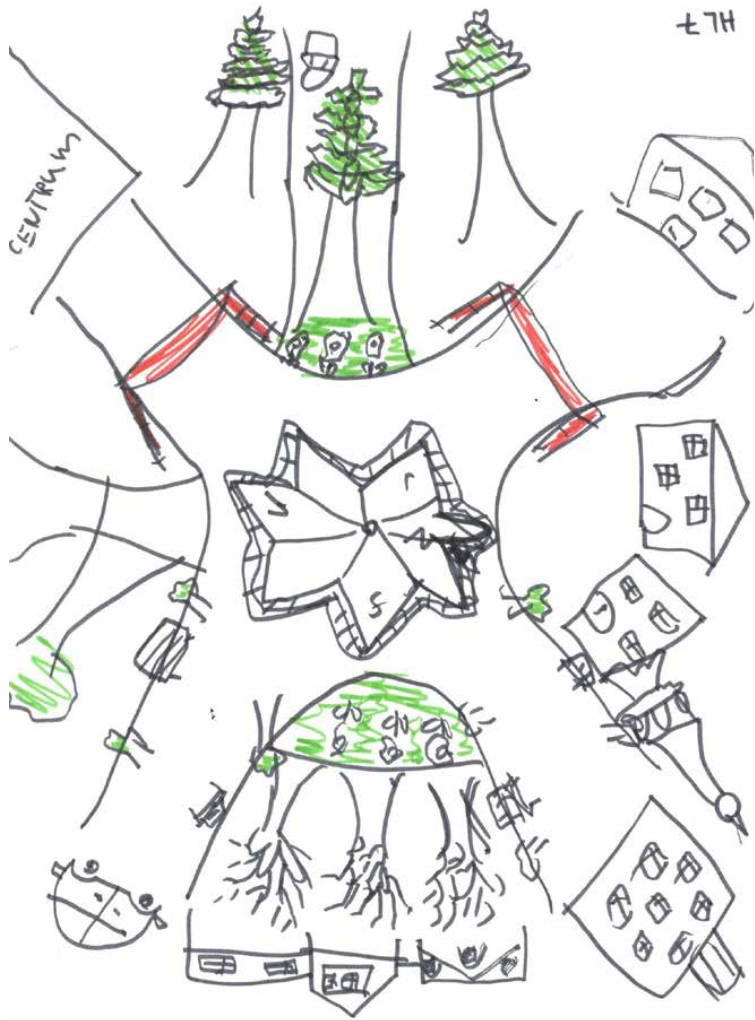

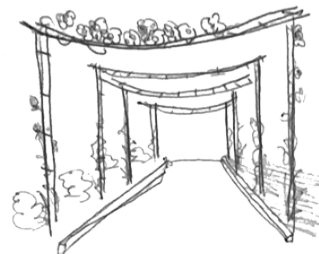
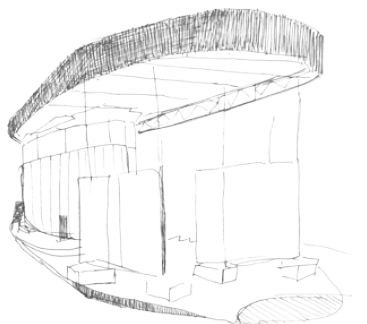
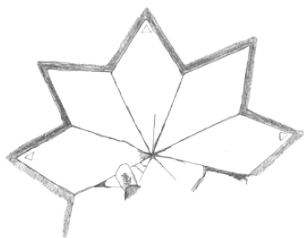

LIDÉ NELPÍ NA JEDNOTLIVOSTECH SAMOTNÝCH,
ALE NA FUNKCÍCH, KTERÉ NESOU

JEDNOTLIVOSTI MOHOU Z PROSTORU ZMIZET, ALE JEJICH FUNKCE NE!

HVĚZDA

Dominanta, středobod, důležité místo setkávání a orientační bod. Pro některé má osobní význam, přitahuje pozornost dětí. Jedna policistka nám prozradila, že bývá výchozím bodem skautských her, které ve volném čase připravuje. Jiní zase, jak kolem ní v zimě postaví varovné cedule, aby na ní někdo neuklouznul.

”

Tahla hvězda by mi tu teda vůbec nechyběla. Nevypadá to už ani hezky, jak je rozbitá a v zimě na ní vždycky někdo uklouzne.

Potkáváme se na hvězdě, to se nesplete. Všichni to znají, všichni vědí, kde to je.

Pokud bude nahrazena novou dominantou, která „se nesplete“, změna je přípustná.

POMNÍK

je přehlížený, což se projevilo i při kreslení mentálních map. Lidé ho často nezaznamenali vůbec nebo až později. Na druhou stranu jeho funkce připomínání minulosti je reflektována jako nutnost.

Rozporuplný je i vztah k jeho bezprostřednímu okolí. Jedni ho vnímají jako klidné zákoutí, jiní zase jako neupravené a zastrčené místo.

Co s tím? Doporučujeme jeho pietní funkci zachovat, změna konkrétní podoby památníku je ale vítána.

PERGOLY

Žijí ze svých kvetoucích růží. Pro mnohé jsou růže právě to, co dělá z náměstí „příjemné místo“ a jsou jedním z důvodů, proč se lidé na náměstí jdou „jen tak“ projít nebo posedět.

Pergoly jsou postradatelné, ale takový květinový průchod by lidem chyběl.

KŘÍŽENÍ CEST

Resp. jednoduchou dostupnost všech směrů a stran, by bylo dobré zachovat. Rozložení cest lidé vnímají jako ideální. V této podobě totiž plní funkci křižovatky a zkratky – lze projít do všech stran i zkrátit si cestu napříč.

Podle zákresů v mentálních mapách jsou nejčastěji využívané dvě „hlavní“ trasy křížem přes náměstí.

Trasa, přetínající náměstí napříč, je ale důležitou zkratkou a spojnici zejména mezi službami a institucemi po obvodu.

Tzv. „zadní ulička“ je jediná postradatelná. Není využívána typicky jako cesta, spíše jako místo k posezení, které je ale označované za velmi problematické.

Více v kapitole „Co se lidem nelíbí“.

VEŘEJNÉ WC

Je vhodné nahlížet v kontextu širšího okolí. Lidé ho vnímají jako nutnost, jeho vzhled a údržbu ale nahlížejí kriticky. Ve stejných intencích je reflektován i „BUNKŘÍK“ S KAMEROU.

CO SE LIDEM LÍBÍ A CO OCEŇUJÍ?

Asi to taky znáte - pro lidi je mnohem jednodušší formulovat věci, které se jim nelíbí a které jim vadí, než ty, které jsou pro ně v prostoru hodnotné, líbí se jim a oceňují je.

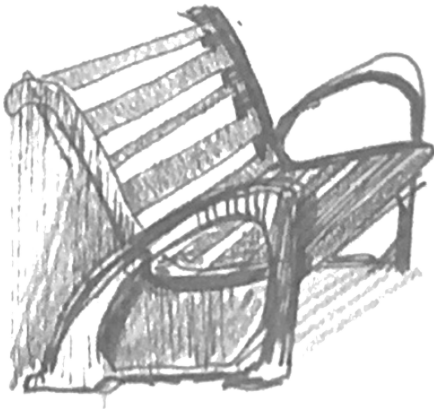
Může to být i tím, že je považují za samozřejmé.

I tady jsou nám dobrým pomocníkem mentální mapy. Při kreslení věcí, které jsou pro prostor charakteristické (a nebo samozřejmé?), je jednodušší zamyslet se nad tím, co je v prostoru opravdu hodnotné.

Právě proto je tato kapitola stručná - o věcech, které jsou pro prostor charakteristické, jsme se již bavili výše.

To ale neznamená, že by pozitivně hodnocené věci byly méně důležité než ty negativní.

„V centru města není takové posezení, jako tady.“

ZELEŇ

”

V centru jinak moc zeleně není.

Tohle místo je úplně výjimečné – spojuje náměstí a zároveň park.

Tohle je náměstí zeleně a sezení, oproti náměstí starosty Pavla.

”

*Je potřeba, aby to zůstalo průchozí.
Jinak by se to muselo při pochůzkách
obcházet.*

*S rozložením cest jsem naprosto spo-
kojený. Funguje to. To poznáte i podle
toho, že nikde nejsou vyšlapané ces-
tičky v trávě.*

RŮŽE/KVĚTINOVÉ ZÁHONY

”

V létě, když to kvete, no to je nádhera.

V létě to tady krásně kvete a voní. Ráda tudy projdu, i když nemusím.

Ty růže nezrušej. To by si nedovolili.

POSEZENÍ

”

*Je to příjemný místo k posezení. Jedu klidně i pozdějším busem,
abych tu mohla posedět.*

My sem se ženou chodíme už roky, každý den.

CO SE LIDEM NELÍBÍ?

Když jsme v předchozí kapitole psali, že lidé mnohem snadněji formulují to, co se jim na daném místě nelíbí, v Kladně tato teze získala nový rozměr – všechno rychle začalo i skončilo u lidí a jejich způsobu užívání náměstí.

Lidé tak moc viděli v prostoru jiné lidi, kteří v nich svým vzezřením a chováním vyvolávali pocit diskomfortu a snížené pocitové bezpečnosti, že se nedokázali vůbec soustředit na samotný fyzický prostor.

Po pár rozhovorech jsme proto museli přeformulovat otázky, které normálně na jiných místech fungují. Přiznáme se vám, že jsme se občas dostali i na hranu návodnosti (Co si myslíte o těch keřích, co o těch stromech a co ta zastávka, ...?), ale díky tomu se nám dařilo tuto bariéru prolomit.

Byla to společná práce, jako bychom my byli na chvíli průvodci místem, které člověk doted' úplně neviděl.

AUTOBUSOVÁ ZASTÁVKA – „LOŽ“

Tady je špatně všechno. Nevypadá hezky, zakrývá výhled do kraje a neposlouží ani jako přístřešek před deštěm. Celkově se v jejím bezprostředním okolí lidé necítí dobře. Raději pak volí pro čekání na autobus lavičky v parku.

RUCH

Ten vytváří hlavní silnice Čs. Armády, auta, autobusy a hemžení lidí. Silnice kromě hluku považují za potenciální nebezpečí hlavně rodiče s malými dětmi. Hemžení lidí zase překáží těm, kteří by místo chtěli využít k relaxaci. V samé podstatě se tu tak střetává vnímání tohoto místa jako náměstí – které je rušné ze své povahy a parku – od kterého zase lidé očekávají klid pro relaxaci a odpočinek.

MÁLO STÍNU

V letních měsících neposkytuje zeleň dostatek stínu lavičkám, negativním faktorem je i fakt, že náměstí je bez vody.

MÁLO OSVĚTLENÍ

Nedostatek pouličního osvětlení v parku snižuje pocitovou bezpečnost lidí.

KŘOVÍ – BEZPEČÍ

Ačkoli je křoví součástí oblíbené i charakteristické zeleně, z tohoto úhlu pohledu představuje potenciální zdroj nebezpečí. Nejčastěji lidé v této souvislosti zmiňují okolí tzv. “zadní uličky”. Tmavé a zastrčené místo lidé považují za nepřehledné a necítí se tady příjemně. Negativní hodnocení se zároveň vztahuje i k podobě a údržbě křoví obecně.

”

Scházej se tu různý lidi. Tou zadní uličkou radši vůbec nechodím. Když jdu s dcerou, tak se mi nechce tady ani sedat na lavičky. S dětma se tu nechcete zdržovat. Radši chodím jenom po hlavních trasách. Nikdy nevíte, kdo na vás z toho křoví vyskočí.

”

*Zastávka zastiňuje výhled do kraje.
Tohle není moc příjemné místo. Co do bezpečnosti
i toho, jak to tady vypadá.
Není to tu přehledné, jak který autobus jezdí.
A ještě se tu ani neschováte před deštěm.*

”

*Je to tu příliš rušné na to, abych
tu vypustila dítě na volno.*

”

*Není to takové to místo na čtení knížky.
Sedíte na lavičce 15 minut a projde kolem vás sto lidí.
Nemá to ducha k relaxaci*

JAK DÁL? PŘEDSTAVY O BUDOUCÍM STAVU

I v této kapitole půjdeme od obecného ke konkrétnímu. Stejně jako na začátku nejdřív probereme, jakou funkci a charakter by náměstí podle místních mělo mít a potom si představíme konkrétní nápady.

Těch nápadů a přání pro náměstí Svobody byla spousta, fakticky ale odrážela obecnou představu lidí o tom, co všechno by si v širším centru města přáli.

Rozhodnutí, co tohle místo snese a co už ne, necháváme na vaší odbornosti.

”

Aby se tu dalo potkávat. Protože tady to zná každej Kladeňák.

Mělo by to navozovat pohodu ve městě.

Relaxační zóny, kde si sednu do klidu a budu se cítit bezpečně a chráněně.

Mít svůj klid.

Nedokážu si představit sednout si tu na trávu.

OBECNĚ

MÍSTO STŘETÁVÁNÍ

výchozí bod, křižovatka, průchodnost

ODPOČINEK A RELAXACE

zelený ostrůvek v centru, klid, soukromí, pocit bezpečí

ČEKÁRNA NA AUTOBUS

chvilkové posezení

BEZBARIÉROVOST, PŘEHLEDNOST

KONKRÉTNĚ

VODA

Vodním prvkem uděláte radost všem. Lidé často mluvili o kašně, pítku, bublajícím potůčku i jezírku. Odkazovali také na fakt, že v minulosti na náměstí voda přítomná byla.

UMĚNÍ VE VEŘEJNÉM PROSTORU

Na náměstí se historicky vystřídalo několik sochařských děl a část lidí je přesvědčena, že na toto místo nějaké současné umění patří.

HERNÍ PRVKY A KRÁTKODOBÉ AKTIVITY

Hřiště, skákací panák, houpačka, workout, petanque.

S tímto nápadem přišly všechny věkové skupiny. Čekat (s dětmi) na autobus aktivně nebo zastavit se tady při procházkách. Lidem by se líbilo, kdyby tyto věci stály v klidnější části náměstí, dál od hlavní silnice.

DALŠÍ NÁPADY

parkoviště pro městská kola, ptačí budky, výhled do kraje, otevřít a rozšířit park do ulic (zjemnit ostrou hranici mezi parkem a ne-parkem, okolními ulicemi)

VÝZVY A DOPORUČENÍ

VZBUDIT NADĚJI NA POZITIVNÍ ZMĚNU

Výzva – uvažování o změnách v prostoru bylo často doprovázeno projevy lhostejnosti a rezignace nad jakoukoliv změnou. Bylo by skvělé, kdyby se podařilo v místních vzbudit naději k překonání zažité mantry “to je zbytečný, lidi to stejně zničí”.

DOBŘE KOMUNIKOVAT ZÁMĚR

Z rozhovorů bylo patrné, že lidé moc nechápu, PROČ by se mělo náměstí „znovu“ rekonstruovat. S tím, jak vypadá, jsou v podstatě spokojeni, protože „v Kladně je to jedno z těch lepších míst“.

V tomto kontextu jim přijde, že by peníze mohly být investovány smysluplněji do věcí, které je na Kladně trápí mnohem víc.

DOBŘE KOMUNIKOVAT ZMĚNY

Poté, co lidé pochopí PROČ, je v dalším kroku potřeba jim vysvětlit JAK se bude náměstí rekonstruovat. Zkrátka připravit je na změnu tak, aby její přijetí bylo co nejplynulejší.

Možnosti jsou různé. Klasické představení několika návrhů, které mohou lidé hodnotit třeba lepením barevných puntíků, nebo jen informační tabule přímo na náměstí s vysvětlivkami plánovaných změn, např. proč budou šeríky lepší než růže.

”

Diskutujeme o náměstí, který funguje.

*At' radši za ty peníze udělají bezbariérové chodníky
a víc dětských hřišť místo náměstí, který svou funkci
plní uspokojujícím způsobem!*

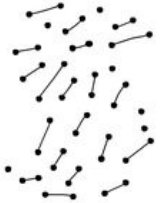
ZÁVĚR

Náměstí Svobody je v centru města moje oblíbené místo. Je tu spousta zeleně, kytek, žije to tady ve všech ohledech. Zároveň si tu ale vždycky najdu to svoje klidné místo, na lavičce, nebo na trávě, odkud to všechno můžu jen pozorovat. Kafe i pivo je nadosah, než mi pojede autobus jedno určitě stihnu. Když se zaposlouchám, zdá se mi, že bublání vody a ptačí zpěv snad dokáže přebít i ten ruch od silnice. Každý si tu najde to svý. Děti i staříci. Líbí se mi to, je dobře, že takové místo v centru města máme.

Zkoumáme mikrokosmos měst a obcí

Hana Janská
Lucie Klicperová
Jindřich Pinc

socionaut.org

SOCIONAUT